

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2018, 2019

Викладач – Базецька Ганна Ігорівна,
к.е.н., доцентка, доцентка кафедри
економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 11 с.

Розробник

Базецька Ганна Ігорівна – доцентка кафедри економічної теорії,
кандидатка економічних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Людмила Шевченко Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Зовнішньоекономічна діяльність підприємства
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Базецька Ганна Ігорівна, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 050 760 30 21
E-mail	bazana1721@gmail.com , econom_theory@ukr.net
Консультації	Понеділок – 13-00 – 14-00, Центральний корпус НЮУ, а. 224-225.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/

Анотація навчальної дисципліни

Вивчаються особливості ведення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктами господарювання в Україні та їхня взаємодія з іноземними контрагентами. Визначаються принципи митно-тарифного, нетарифного та валютного регулювання зовнішньоекономічної діяльності з боку держави. Розглядаються принципи регулювання зовнішньоекономічної діяльності у світі. Аналізуються методи укладення зовнішньоторговельних контрактів, дослідження зовнішніх ринків (конкурентів і споживачів), визначення оптимальних форм взаємодії з іноземними інвесторами, оцінки економічної ефективності ведення зовнішньоекономічної діяльності в Україні та на світовому ринку.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань і наукових поглядів на процес ефективного здійснення суб'єктами господарювання зовнішньоекономічної діяльності в процесі комунікацій із іноземними контрагентами на світовому ринку, основних умінь і навичок реалізації стратегії виходу на зовнішні ринки та укладення угод із міжнародної торгівлі.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо особливостей ведення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємствами;
- розвиток умінь із обґрунтування доцільності застосування методів регулювання ЗЕД із боку держави;
- оволодіння науковими підходами та практичними методами реалізації стратегії виходу вітчизняного підприємства на зовнішній ринок;
- набуття умінь із складання зовнішньоторговельних контрактів;
- оволодіння практичними методами ціноутворення в ЗЕД підприємства;
- опанування інструментарію створення та забезпечення ефективного функціонування підприємств з іноземним капіталом;
- оволодіння практичними навичками проведення економічного аналізу зовнішньоекономічних операцій та визначення ефективності ЗЕД підприємства.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Менеджмент», «Маркетинг», «Економічна політика», «Фінансова система».

Кореквізити: «Міжнародна економіка», «Міжнародний бізнес».

Постреквізити: «Бізнес-потенціал розвитку підприємства», «Бізнес-проектний аналіз», «Конкурентоспроможність бізнесу».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- застосувати фундаментальні знання сутності ЗЕД на мікро-, макро- та наднаціональному рівнях для оцінки ефективності ведення зовнішньої торгівлі в сучасному світовому бізнес-середовищі;
- проаналізувати економічні та адміністративні методи регулювання ЗЕД та визначити їхню ефективність для вітчизняних підприємств;
- визначити ефективність методів митно-тарифного регулювання для сучасного світового бізнес-середовища та для підприємств України;
- проаналізувати ефективність застосування методів нетарифного регулювання та визначити їх вплив на результати діяльності суб'єктів ЗЕД;
- спрогнозувати вплив методів валютного регулювання на обсяги експортно-імпорتنних операцій в Україні та в світі;
- систематизувати основні методи вивчення зовнішніх ринків для забезпечення виходу на них вітчизняних підприємств;
- систематизувати основні методи укладення зовнішньоекономічних контрактів підприємств та ціноутворення за ними;
- спрогнозувати вплив створення підприємств з іноземним капіталом на розвиток національної економіки України та її окремих галузей;
- систематизувати основні методи організації міжнародних перевезень та визначити ефективність технологій, які застосовуються суб'єктами ЗЕД;
- проаналізувати сучасні методи визначення економічної ефективності зовнішньоекономічних операцій та обрати найоптимальніші з них.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1.1. Сутність зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), фактори її розвитку, суб'єкти та об'єкти, характеристика категорій ЗЕД.		
	1.2. Види, форми, принципи та функції ЗЕД, основні теорії ЗЕД.		
2.	2. Регулювання ЗЕД.		

	3.1. Сутність та принципи митно-тарифного регулювання ЗЕД в Україні.		
3.	3.2. Види, ставки та функції мита. Митні платежі. Нетарифне регулювання.	1.1. Сутність зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), фактори її розвитку, суб'єкти та об'єкти ЗЕД, характеристика категорій ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 7.	
4.	4. Валютне регулювання ЗЕД в Україні.	1.2. Види, форми, принципи та функції ЗЕД, основні теорії ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 7.	Фактори впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності в країнах Європи.
5.	5.1. Характеристика форм виходу підприємства на зовнішні ринки.	2. Регулювання ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 7.	Методи регулювання ЗЕД в розвинених країнах світу.
6.	5.2. Дослідження умов та особливостей функціонування ринку. Дослідження партнерів на зовнішньому ринку.	3. Митно-тарифне та нетарифне регулювання ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 3; 5.	Ефективність застосування економічних та адміністративних методів регулювання ЗЕД.
7.	6. Міжнародні розрахунки у ЗЕД підприємства.	4. Валютне регулювання ЗЕД в Україні. <i>Основна література:</i> 2; 3; 5.	Політичні фактори впливу на ефективність валютного регулювання ЗЕД в Україні.
		Колоквіум	
8.	7. Зовнішньоекономічні контракти підприємства.	5.1. Характеристика форм виходу підприємства на зовнішні ринки. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 7.	
9.	8. Структура і зміст міжнародних контрактів.	5.2. Дослідження умов та особливостей функціонування ринку. <i>Основна література:</i> 2; 3; 5.	
		5.3. Дослідження партнерів на зовнішньому ринку. <i>Основна література:</i> 2; 3;	Проблеми виходу українських підприємств на світовий ринок.

		5.	
10.	9.1. Особливості ціноутворення в процесі здійснення ЗЕД, фактори впливу на ціноутворення в ЗЕД.	6.1. Сутність міжнародних розрахунків у ЗЕД підприємства. Механізм міжнародних розрахунків у ЗЕД підприємства. <i>Основна література:</i> 1; 2; 7; 8.	
		6.2. Застосування ІНКОТЕРМС у міжнародних розрахунках. <i>Основна література:</i> 2; 7; 8.	Вплив змін в правилах ІНКОТЕРМС на ефективність міжнародних розрахунків.
11.	9.2. Цінові стратегії на зовнішньому ринку. Методи встановлення зовнішньоекономічних цін.	7.1. Підготовка зовнішньоторговельних контрактів. <i>Основна література:</i> 2; 7; 8.	
		7.2. Сутність зовнішньоекономічного контракту. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 7.	
12.	10.1. Законодавство України в сфері регулювання процесу іноземного інвестування в ЗЕД.	7.3. Організація укладення зовнішньоекономічних контрактів. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 7.	Проблеми укладення зовнішньоекономічних контрактів у різних регіонах світу.
		8. Структура і зміст міжнародних контрактів. <i>Основна література:</i> 1; 2; 6; 7.	Особливості застосування законодавчих актів у процесі формування структури зовнішньоекономічних контрактів.
13.	10.2. Створення та організація підприємств з іноземним капіталом в Україні та за участю українського капіталу за кордоном.	9.1. Особливості ціноутворення в процесі здійснення ЗЕД. Фактори впливу на ціноутворення в ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 7.	
		9.2. Цінові стратегії на зовнішньому ринку. Методи встановлення зовнішньоекономічних цін. <i>Основна література:</i> 2; 4;	Найефективніші стратегії ціноутворення в сучасному бізнес-середовищі.

		6; 7.	
		Колоквіум	
14.	11. Організація і технологія міжнародних перевезень.	10.1. Законодавство України в сфері регулювання процесу іноземного інвестування в ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 8.	
15.	12. Економічна ефективність ЗЕД підприємства.	10.2. Створення та організація підприємств з іноземним капіталом в Україні. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 8.	
		10.3. Створення та організація підприємств за участю українського капіталу за кордоном. <i>Основна література:</i> 2; 4; 6; 8.	Проблеми регулювання інвестиційної діяльності спільних підприємств з участю іноземного капіталу.
16.		11.1. Характеристика видів транспорту, що застосовуються в процесі здійснення міжнародних перевезень. <i>Основна література:</i> 2; 6; 7.	
		11.2. Умови здійснення міжнародних перевезень <i>Основна література:</i> 2; 6; 7.	Особливості організації міжнародних перевезень для українських підприємств різними видами транспорту.
11 7.		12.1. Види економічного аналізу ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 3; 6; 8.	Визначення ефективності застосування методик оцінки результатів ЗЕД підприємства.
		12.2. Основні показники ефективності ЗЕД. <i>Основна література:</i> 2; 3; 6; 8.	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних та бухгалтерської звітності підприємств, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над кейсами з питань організації зовнішньоекономічної діяльності

підприємств;

- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів та іспиту.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у:

Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. Г. І. Базецька. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

1. Береславська О. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 368 с.

2. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підруч. 5-те вид., перероб. та допов.; Університет ДФС України. Ірпінь. 2019. 410 с.

3. Ковальчук Т. Г. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 216 с.

4. Котиш О. М., Мілько І. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: організація та управління: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 183 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19542/1/2017-%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%88%20%D0%9E%20%D0%9C%2C%20%D0%9C%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%20%D0%86%20%D0%92.pdf> (дата звернення 12.06.2020).

5. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Видання 5-те, перероб. та доп. Київ-Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. 289 с.

6. Тюріна Н. М., Карвацка Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 408 с.

7. Хрупович С. Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Тернопіль, 2017. 137 с.

8. Чернишова Л. О., Козуб В. О., Носач Л. Л., Величко К. Ю., Печенка І. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: практикум: навч. посіб. Харків: «Видавництво «Форт», 2017. 238 с.

Додаткова література

Аранчій В. І., Томілін О. О. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч.-метод. посіб. для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», галузі знань 07 «Управління і адміністрування». Полтава: ПДАА. 2018. 141 с.

Вагіна Н. Валютне регулювання: ключові новації. *Вісник. Офіційно про податки*. 2019. № 6 (1006). URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100011016-valyutne-regulyuvannya-klyuchovi-novatsiyi> (дата звернення 12.06.2020)

Дикий О. В. Зовнішньоекономічна діяльність України: порівняльний аналіз. *Бізнес-навігатор*. 2017. № 1 (40). С. 95 – 100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2017_1_22 (дата звернення: 12.06.2020).

Духовна О. Валютний контроль по-новому: що змінилося? *Юридична газета online*. 2019. № 11 (665). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/valyutniy-kontrol-ponovomu-shcho-zminilosya.html> (дата звернення

12.06.2020).

Дячек В. В., Колосовська О. Д., Оніщенко В. С. Особливості використання форм міжнародних розрахунків українськими підприємствами під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 70 – 76. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/15.pdf> (дата звернення 12.06.2020).

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. д.е.н. Ю. Є. Петруні. Дніпропетровськ: Університет митної справи та фінансів, 2015. 331 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2445/1/ZED_ost_red.pdf (дата звернення: 12.06.2020).

Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір: моногр. / за ред. О. І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2019. 272 с.

Лавров Р. В., Садчикова І. В., Середюк І. О. Сучасні тенденції валютного регулювання в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 4 – 11. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2019/3.pdf (дата звернення 12.06.2020).

Ларін М. Укладення зовнішньоекономічного контракту: все починається з простих деталей. *Юрінком Інтер*. 2018. № 44 (957). URL: https://yurincom.com/legal_practice/analitychna_yurysprudentsiia/ukladannia-zovnishnoekonomichnoho-kontraktu-vse-pochynaietsia-z-prostykh-detalej/ (дата звернення 12.06.2020).

Національний банк затвердив нову систему валютного регулювання та оприлюднив дорожню карту валютної лібералізації. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-zatverdiv-novu-sistemu-valyutnogo-regulyvannya-ta-oprilyudniv-dorojnyu-kartu-valyutnoyi-liberalizatsiyi> (дата звернення 12.06.2020).

Оніщенко В. Зовнішньоекономічна діяльність 2019. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7274-zovnishnoekonomichna-dyalnst> (дата звернення 12.06.2020).

Опорний конспект лекцій з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства». URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/retrieve/14790/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf> (дата звернення: 12.06.2020).

Репко М. Що дозволяє нове валютне регулювання? 15 головних змін. *LB.ua*. 07.02.2019. URL: https://lb.ua/blog/repko/419162_shcho_dozvolyaie_nove_valyutne.html (дата звернення 12.06.2020).

Сапрун Г. Г. Дослідження особливостей та мотивації виходу торговельного підприємства на світові ринки. *Матеріалу XII International scientific and practical conference, «Scientific horizons- 2016»*, September 30 - October 7. SCIENCE AND EDUCATION LTD, Registered in ENGLAND & WALES Registered, 2016. Том 2. С. 13 – 21.

Тардакина Т. Н., Пинчук Т. А. Внешнеэкономическая деятельность: учеб. пособ. Одесса: ОНАС им. А. С. Попова, 2015. 117 с.

Трусов О. ІНКОТЕРМС 2020: особливості можливого застосування. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100015209-inkoterms-2020-osoblivosti-mozhlyvogo-zastosuvannya-1> (дата звернення 12.06.2020).

Шинкаренко Р. В., Семенець В. В. Сутність та особливості форм виходу підприємств на зовнішні ринки. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2018. Вип. 1 (12). С. 19 – 24.

Incoterms 2020. URL: <https://dhl-freight-connections.com/en/incoterms-2020/> (дата звернення 12.06.2020).

Правила INCOTERMS® 2020. URL: <https://www.dhl.com/ua-ru/home/our-divisions/freight/customer-service/incoterms-2020.html> (дата звернення 12.06.2020).

Нові правила Інкотермс 2020. Департамент з підвищення конкурентоспроможності регіону Харківської обласної державної адміністрації. URL: <http://www.compet.kh.gov.ua/ukr/2443-novi-pravila-inkotermis-2020> (дата звернення 12.06.2020).

BIS Triennial Central Bank Survey of Foreign Exchange and Over-the-counter (OTC) Derivatives Markets. URL: <https://www.bis.org/statistics/rpfx19.htm> (дата звернення 12.06.2020).

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях, активно обговорювати кейси, мати здатність самостійно вирішувати практичні завдання та ситуаційні задачі, готувати доповіді та обговорювати результати сучасних досліджень тенденцій світової торгівлі, застосовувати сучасні технології та методики аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів передбачає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквиумах. Проводяться два колоквиуми. Максимальна оцінка з кожного колоквиуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Питання для підготовки до іспиту розміщено в АСУ та в «Планах практичних занять і завданнях для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства».

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми			Іспит	
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2			
max 5	max 5	max 5	max 10	max 10	max 5	max 60	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національн ою шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
F	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
FX	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34